

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«ТОРГОВЕ ПРАВО»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

072 Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних, соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 протокол від 12.08.2024 р. № 10

Розробник: професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 ХНУВС, д.ю.н., професор Кириченко Юлія Миколаївна

Рецензенти:

- Єрофеев Л.В. – доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, к.ю.н., доцент;
- Жорнокуй Ю.М. – завідувач кафедри цивільного права та процесу ННІ № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 7	07 <u>Управління та адміністрування</u> ; 072 <u>Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u> ; _бакалавр_ (назва СВО)	Навчальний курс 1 Семестр 2 Вид контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – __22__; (години)		Лекції – __6__; (години)
Семінарські заняття – __22__; (години)		Семінарські заняття – __4__; (години)
Самостійна робота – __46__; (години)		Самостійна робота – __80__; (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Реферати (тощо) – __1__ __1__ (кількість; № семестру)		Реферати – __1__ __1__ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Торгове право» є забезпечення всебічної підготовки фахівців шляхом набуття студентами знань щодо специфіки правового регулювання суспільних відносин, що складаються у сфері торгівельної діяльності, захисту прав споживачів, а також набуття студентами практичних умінь та навичок у сфері тлумачення, реалізації, застосування норм торгового права; приватне забезпечення становлення позитивно орієнтованої особистості фахівців-юристів шляхом засвоєння ними основних морально-правових ідеалів українського суспільства, підтримання і розвиток у студентів таких позитивних моральних якостей, як справедливість, чуйність, відданість принципам свободи, верховенства права та іншим, нетерпиме ставлення до будь-яких порушень законності, патріотизм, прагнення постійно підвищувати рівень свого професійного, морально-вольового,

ділового, особистісного розвитку тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни є опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності правових категорій в сфері торгового права; змісту торгово-правових інститутів; навчитися розуміти зміст норм торгового права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ; набути досвіду науково-дослідної роботи у галузі торгового права.

В цілому, завдання вивчення дисципліни «Торгове право» спрямовується на оволодіння знаннями, вміннями та навичками, які складають зміст цієї навчальної дисципліни.

Міждисциплінарні зв'язки: Зміст дисципліни «Торгове право» базується на пізнанні теорії держави і права, є логічним продовженням та базується на основних положеннях дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Господарське право».

Очікувані результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен: **знати:** 1) зміст основних термінів, які використовуються у законодавстві, яким регламентовано порядок організації та здійснення торговельної діяльності; 2) вивчити систему торговельного законодавства та місце торговельного права в системі галузей права; 3) порядок організації торговельної діяльності, існуючі організаційно-правові форми її здійснення; 4) порядок розміщення і організації діяльності торговельної мережі; 5) порядок здійснення розрахункових операцій в сфері торгівлі; 6) правові засади здійснення захисту прав споживачів; 7) правові гарантії забезпечення якості товарів (сертифікація та стандартизація) в сфері торгівлі; 8) порядок здійснення певних видів торговельної діяльності та особливості продажу окремих видів товарів; 9) види та повноваження державних органів, які здійснюють контроль за дотриманням торговельного законодавства; 10) основні види та особливості договорів, що укладаються в сфері здійснення торговельної діяльності та інші аспекти правового забезпечення організації і здійснення торговельної діяльності, що пропонуються до вивчення у цій програмі.

вміти: 1) обирати і застосовувати належні правові норми щодо конкретних правових відносин в сфері торговельної діяльності опираючись на здобуті теоретичні знання; 2) тлумачити зміст правових норм торговельного законодавства та вміти з'ясовувати особливості їх співвідношення і застосування при регулюванні конкретних правових відносин, що виникають в процесі здійснення торговельної діяльності, із правовими нормами інших галузей права; 3) чітко визначати неузгодженості законодавства в сфері торговельної діяльності і знаходити шляхи вирішення правових проблем, які у зв'язку із цим можуть виникати; 4) обґрунтовувати правові позиції стосовно вирішення типових на нестандартних правових ситуацій, що можуть мати місце при організації та здійсненні торговельної діяльності; 5) спираючись на придбані теоретичні знання вміти забезпечити правове супроводження організації та здійснення торговельної діяльності тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3,0 кредити ECTS.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-3	Здатність планувати та управляти часом.
	ЗК-6	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
	ЗК-9	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК-10	Здатність працювати у команді.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро-та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
	СК-5	Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
	СК-8	Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-11	Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Торговельна діяльність як предмет торгового права.

Загальна характеристика торгівлі як предмету правового регулювання. Поняття торгівлі як предмету правового регулювання. Торгівля як вид господарської діяльності. Поняття та ознаки торговельної діяльності як виду підприємницької діяльності. Поняття та види суб'єктів торговельної

діяльності. Умови та межі здійснення торговельної діяльності. Здійснення продажу товарів особами, які не є суб'єктами підприємницької діяльності. Особливості здійснення продажу товарів у порядку промислу.

Види торговельної діяльності. Внутрішня та зовнішня торгівля. Оптова та роздрібна торгівля. Стаціонарна та пересувна торгівля. Торговельно-виробнича діяльність.

Поняття торгового права, його предмет та методи. Поняття торгового права. Місце торгового права в системі права України. Принципи та методи правового регулювання. Особливості приватноправового та публічно-правового регулювання торговельної діяльності. Торгове право як навчальна дисципліна. Система навчальної дисципліни «Торгове право».

Джерела торгового права. Законодавство в сфері торговельної діяльності. Система та класифікація нормативно-правових актів, що регламентують порядок здійснення торговельної діяльності. Звичай ділового обороту як джерело регулювання торговельної діяльності. Застосування аналогії закону та права для регулювання торговельної діяльності.

ТЕМА № 2. Легалізація торговельної діяльності

Загальні вимоги щодо легалізації торговельної діяльності. Поняття і сутність легалізації торговельної діяльності. Види легалізації торговельної діяльності. Вимоги, які висувуються до осіб, що мають намір здійснювати торговельну діяльність. Особливості легалізації торговельної діяльності без створення юридичної особи. Особливості легалізації торговельної діяльності із створенням юридичної особи. Особливості державної реєстрації суб'єктів торговельної діяльності – фізичних осіб. Особливості державної реєстрації суб'єктів торговельної діяльності – юридичних осіб.

Загальні положення про ліцензування торговельної діяльності. Правові основи ліцензування торговельної діяльності. Види торговельної діяльності, що підлягають ліцензуванню. Умови та порядок отримання ліцензій на здійснення певних видів торговельної діяльності.

Ліцензійні умови здійснення певних видів торговельної діяльності. Ліцензійні умови оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Ліцензійні умови торгівлі алкогольними напоями.

ТЕМА № 3. Правові основи розміщення та роботи торговельної мережі.

Загальна характеристика торговельної мережі. Поняття та види торговельної мережі. Поняття та види торгових об'єктів. Порядок розміщення торгових об'єктів. Загальні вимоги щодо торгових об'єктів.

Роздрібна торговельна мережа. Поняття роздрібної торговельної мережі. Види об'єктів роздрібної торговельної мережі. Поняття та види торгових об'єктів стаціонарної торговельної мережі. Дрібнороздрібна торговельна мережа. Поняття та види торгових об'єктів пересувної торговельної мережі.

Оптова торговельна мережа. Поняття оптової торговельної мережі. Види об'єктів оптової торговельної мережі.

Поняття та організація роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства. Поняття, види закладів (підприємств) ресторанного господарства. Загальна характеристика організації роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства.

Порядок організації діяльності об'єктів торговельної мережі. Загальна характеристика організації роботи об'єктів торговельної мережі. Інформування споживачів про роботу об'єктів торговельної мережі.

ТЕМА № 4. Правове регулювання здійснення розрахункових операцій у сфері торгівлі.

Правові основи здійснення розрахункових операцій у сфері торгівлі. Поняття розрахункових операцій. Мета обліку розрахункових операцій у сфері торгівлі. Поняття та види правових засобів обліку розрахункових операцій при здійсненні торговельної діяльності.

Реєстратори розрахункових операцій. Поняття реєстраторів розрахункових операцій. Види реєстраторів розрахункових операцій. Підстави для застосування реєстраторів розрахункових операцій. Види торговельної діяльності, при здійсненні яких не застосовуються реєстратори розрахункових операцій. Порядок придбання, розміщення та використання реєстраторів розрахункових операцій. Вимоги, які висуваються до суб'єктів торговельної діяльності при використанні реєстраторів розрахункових операцій. Відповідальність за порушення порядку використання реєстраторів розрахункових операцій.

Книги обліку розрахункових операцій та розрахункові книги. Поняття книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг. Правові підстави застосування книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг. Випадки, коли дозволяється здійснювати торговельну діяльність без застосування книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг. Порядок придбання та використання книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг. Відповідальність за порушення порядку використання книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг.

ТЕМА № 5. Правове регулювання сертифікації та стандартизації товарів.

Правові гарантії забезпечення якості товарів. Праві основи забезпечення якості товарів. Поняття сертифікації та стандартизації товарів. Система державних органів, які забезпечують здійснення стандартизації та сертифікації товарів.

Стандартизація. Організація стандартизації товарів в Україні. Система стандартів та технічних регламентів, правові засади їх застосування. Поняття та види стандартів. Інформаційне забезпечення стандартизації та право власності на стандарти.

Сертифікація. Організація сертифікації товарів в Україні. Обов'язкова сертифікація товарів. Добровільна сертифікація товарів. Надання інформації про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності.

Процедури оцінки відповідності вимогам стандартів, технічних умов виробництва та правилам усталеної практики з питань стандартизації. Зобов'язання виробників та постачальників продукції, що є об'єктом стандартів, технічних регламентів та правил усталеної практики з питань стандартизації.

Контроль за додержанням вимог стандартів та технічних регламентів.

Система органів державного контролю за дотриманням вимог стандартів, технічних регламентів та правил усталеної практики з питань стандартизації. Повноваження органів державного контролю за дотриманням вимог стандартів, технічних умов виробництва та правил усталеної практики з питань стандартизації. Відповідальність суб'єктів торговельної діяльності за порушення встановлених правил щодо забезпечення якості товарів.

ТЕМА № 6. Правове регулювання захисту прав споживачів.

Загальні положення захисту прав споживачів. Правові засади захисту прав споживачів. Система державних органів влади з питань захисту прав споживачів. Повноваження державних органів влади в сфері захисту прав споживачів.

Обов'язки та права споживачів. Обов'язки споживачів при придбанні та використанні товарів. Право на захист прав споживачів державою. Право на безпеку продукції. Право на належну якість продукції. Право на інформацію про товар. Права споживача при придбанні товару належної якості. Права споживача у разі придбання ним товару неналежної якості. Права споживача в разі придбання ним продукції у кредит. Права споживача в разі укладення договору поза торговельними або офісними приміщеннями. Право споживача у разі укладення договору на відстані. Права споживача у сфері торговельного та інших видів обслуговування.

Органи державної влади та громадські організації споживачів. Діяльність органів влади у сфері захисту прав споживачів. Повноваження державних органів влади при здійсненні контролю за дотриманням законодавства про захист прав споживачів. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо захисту прав споживачів. Обов'язки і відповідальність службових осіб органів виконавчої влади, які здійснюють захист прав споживачів. Права громадських організацій споживачів. Особливості захисту прав споживачів громадськими організаціями споживачів.

Відповідальність за порушення прав споживачів. Види порушень прав споживачів. Визнання недійсними умов договорів, що обмежують права споживача. Види відповідальності за порушення прав споживачів. Судовий захист прав споживачів. Майнова відповідальність за шкоду, завдану дефектною продукцією або продукцією неналежної якості. Відшкодування моральної шкоди, завданої порушенням прав споживачів. Особливості адміністративно-господарської відповідальності за порушення законодавства про захист прав споживачів. Система державних органів влади, що мають право притягувати до відповідальності за порушення законодавства про захист прав споживачів.

ТЕМА № 7. Договори про відчуження товарів.

Загальні положення про купівлю-продаж. Поняття договорів купівлі-продажу. Місце договорів купівлі-продажу в системі договорів у сфері торгівлі. Загальні положення про купівлю-продаж.

Договір роздрібної купівлі-продажу. Поняття договору роздрібної купівлі-продажу. Умови договору роздрібної купівлі-продажу. Форма та способи укладення договору роздрібної купівлі-продажу. Публічна пропозиція укласти договір роздрібної купівлі-продажу. Продаж товарів за зразками. Продаж товарів з використанням автоматів. Договір купівлі-продажу з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк. Договір купівлі-продажу з умовою про доставку товару покупцеві. Права та обов'язки сторін за договором роздрібної купівлі-продажу. Відповідальність сторін за договором роздрібної купівлі-продажу.

Договір поставки. Поняття договору поставки. Умови договору поставки. Форма та способи укладення договору поставки. Якість, кількість, асортимент та комплектність товарів. Строки, порядок поставки та прийняття товарів. Претензії у зв'язку з недоліками поставлених товарів. Положення про поставки та умови поставки окремих видів товарів. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору поставки.

Договір міни. Поняття договору міни. Особливості правового регулювання відносин між сторонами договору міни.

Договір контракції. Поняття договору контракції сільськогосподарської продукції. Умови договору контракції сільськогосподарської продукції. Особливості виконання договору контракції сільськогосподарської продукції. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору контракції сільськогосподарської продукції.

Договори на постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Поняття та види договорів на постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Кількість, якість енергії та інших ресурсів, що постачаються через приєднану мережу. Строки, ціни та порядок розрахунків за договором постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Правила користування енергетичними та іншими ресурсами, що постачаються через приєднану мережу. Відповідальність у разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків за договором постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу.

Загальна характеристика договорів про надання торгово-посередницьких послуг. Поняття та види договорів про надання торгово-посередницьких послуг. Місце договорів про надання торгово-посередницьких послуг в системі договорів у сфері торгівлі.

Договір доручення на продаж товарів. Поняття договору доручення на продаж товарів. Зміст та форма договору доручення на продаж товарів. Обов'язки та права повіреного і довірителя за договором доручення на продаж товарів. Особливості виконання повіреним договором доручення на продаж товарів. Відповідальність у разі невиконання чи неналежного виконання

обов'язків за договором доручення на продаж товарів. Комерційне представництво.

Договір комісії. Поняття договору комісії. Зміст та форма договору комісії. Права та обов'язки сторін за договором комісії. Особливості виконання договору комісії. Право власності сторін на майно придбане чи передане на підставі договору комісії. Відповідальність у разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків за договором комісії.

Агентський договір. Підстави виникнення агентських відносин. Монопольні та немонопольні агентські відносини. Поняття агентського договору та агентської діяльності. Предмет та зміст агентського договору. Форма агентського договору. Права та обов'язки сторін за агентським договором. Особливості виконання агентського договору. Відповідальність сторін у разі невиконання чи неналежного виконання обов'язків за агентським договором.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

(денна форма навчання)

	Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
	Тема № 1: Торговельна діяльність як предмет торгового права.	14	4	4			6	
	Тема № 2: Легалізація торговельної діяльності	14	4	4			6	
	Тема № 3: Правові основи розміщення та роботи торговельної мережі.	10	2	2			6	
	Тема № 4: Правове регулювання здійснення розрахункових операцій у сфері торгівлі	10	2	2			6	
	Тема № 5. Правове регулювання сертифікації та стандартизації товарів	14	2	2			10	
	Тема № 6. Правове регулювання захисту прав споживачів.	14	4	4			6	
	Тема № 7. Договори про відчуження товарів.	14	4	4			6	
	Всього за семестр № II:	90	22	22			46	залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)

	Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
	Тема № 1: Торговельна діяльність як предмет торгового права.	14	2	2			10	
	Тема № 2: Легалізація торговельної діяльності	14	2	2			10	
	Тема № 3: Правові основи розміщення та роботи торговельної мережі.	10					10	
	Тема № 4: Правове регулювання здійснення розрахункових операцій у сфері торгівлі	10					10	
	Тема № 5. Правове регулювання сертифікації та стандартизації товарів	14					14	
	Тема № 6. Правове регулювання захисту прав споживачів.	14	2				12	
	Тема № 7. Договори про відчуження товарів.	14					14	
	Всього за семестр № II:	90	2	4			80	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1: Торговельна діяльність як предмет торгового права.	1, 3
	Завдання: 1. Надайте письмову характеристику співвідношенню понять «торгівля», «торговельна діяльність», «підприємницька діяльність», «господарська діяльність». 2. Охарактеризуйте джерела торгового права за їх юридичною чинністю та значущістю.	
	Тема № 2: Легалізація торговельної діяльності.	1, 2
	Завдання: 1. Складіть поетапний план реєстрації вас як суб'єкта підприємницької діяльності. 2. Складіть порядок реєстрації створеної вами юридичної особи будь-якої обраної вами організаційно-правової форми.	
	Тема № 3: Правові основи розміщення та роботи торговельної мережі.	1
	Завдання: 1. Назвіть ознаки розмежування роздрібної та оптової торгівлі. 2. Охарактеризуйте види об'єктів оптової торговельної мережі.	
	Тема № 4: Правове регулювання здійснення розрахункових операцій у сфері торгівлі.	1, 2
	Завдання: 1. Сформууйте таблицю видів правових засобів обліку розрахункових операцій при здійсненні торговельної діяльності. 2. Перерахуйте випадки, коли дозволяється здійснювати торговельну діяльність без застосування книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг.	
	Тема № 5: Правове регулювання сертифікації та стандартизації товарів.	1, 2
	Завдання: 1. Охарактеризуйте значення системи стандартів та технічних регламентів для поступового входження України до Європейського Союзу. 2. Визначте систему органів державного контролю за	

		дотриманням вимог стандартів, технічних регламентів та правил усталеної практики з питань стандартизації.	
		Тема № 6: Правове регулювання захисту прав споживачів.	1, 2
		Завдання: 1. Перерахуйте нормативно-правові акти в сфері захисту прав споживачів, охарактеризуйте їх значення. 2. Опишіть алгоритм поведінки споживача у разі придбання ним товару неналежної якості.	
		Тема № 7: Договори про відчуження товарів.	1, 2, 3,
		Завдання: 1. Випишіть основні види договорів про відчуження товарів з описанням їх основного змісту. 2. Назвіть зміст, сторін та особливості договору контрактації сільськогосподарської продукції, в чому його розмежування з договором поставки?	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Поняття та ознаки торговельної діяльності за законодавством України.
2. Порядок здійснення торгівлі без державної реєстрації господарської (підприємницької) діяльності.
3. Загальна характеристика нормативно-правових актів, що регламентують порядок здійснення торговельної діяльності.
4. Легалізація торговельної діяльності.
5. Умови та порядок отримання ліцензій на здійснення певних видів торговельної діяльності.
6. Посередництво у торговельної діяльності.
7. Поняття та види торгових об'єктів стаціонарної торговельної мережі.
8. Дрібнороздрібна торговельна мережа.
9. Поняття та види торгових об'єктів пересувної торговельної мережі.
10. Види об'єктів оптової торговельної мережі.
11. Види об'єктів торгово-виробничої торговельної мережі.
12. Поняття та види торговельних центрів.
13. Поняття та види ринків.
14. Відповідальність за порушення порядку здійснення розрахункових операцій у сфері торгівлі

15. Правові основи забезпечення якості товарів.
16. Система органів державного контролю за дотриманням вимог стандартів, технічних регламентів та правил усталеної практики з питань стандартизації.
17. Правові засади захисту прав споживачів.
18. Судовий захист прав споживачів.
19. Правове регулювання відносин за договором роздрібною купівлі-продажу.
20. Правове регулювання відносин за договором поставки.
21. Правове регулювання відносин за договором доручення на продаж товарів.
22. Правове регулювання відносин за договором комісії.
23. Зміст агентського договору.
24. Система нормативно-правових актів, що регулюють здійснення торговельної діяльності та торговельного обслуговування покупців
25. Правила продажу товарів за поштою.
26. Порядок продажу продовольчих товарів.
27. Порядок продажу непродовольчих товарів.
28. Відповідальність за здійснення незаконної торговельної діяльності.
29. Правові основи та порядок проведення перевірок суб'єктів торговельної діяльності.

5.1.3. Теми наукових робіт

1. Торгове право та його місце в системі права України.
2. Правове регулювання розрахункових операцій у сфері торгівлі.
3. Особливості здійснення торговельної діяльності суб'єктами малого підприємництва при виборі спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності.
4. Правове регулювання відносин за договором контрактації.
5. Правове регулювання відносин за договором на постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу.
6. Правове регулювання відносин за агентським договором.
7. Правове регулювання відносин за дилерським та дистриб'юторським договором.
8. Правила організації та здійснення публічних торгів (біржових торгів та аукціонів).

6. Методи навчання

Метою лекційного курсу є засвоєння теоретичних проблем науки торгового права, основних положень чинного законодавства, а також практики його застосування.

Аудиторні заняття проводяться у формі семінарських та практичних занять, на яких слухачі повинні приймати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або іншими тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію.

Самостійне оволодіння та поглиблення знань полягає у вивченні рекомендованої навчальної та теоретичної літератури, а також джерел торгового права. Обсяг, зміст і форма індивідуальної роботи з студентами визначаються викладачем. Це може бути участь у науковому дослідженні, написання реферату, участь у науково-практичній конференції студентського наукового товариства тощо.

7. Перелік питань до заліку з дисципліни «Торгове право»:

1. Поняття торгівлі та торговельної діяльності за законодавством України.
2. Торгівля як вид господарської (підприємницької) діяльності. Ознаки торговельної діяльності.
3. Співвідношення понять “торгівля”, “торговельна діяльність”, “підприємницька діяльність”, “господарська діяльність”.
4. Поняття та види суб’єктів торговельної діяльності.
5. Обмеження у праві на зайняття торговельною діяльністю.
6. Способи набуття правового положення торговця.
7. Здійснення продажу товарів особами, які не є суб’єктами підприємницької діяльності.
8. Види торговельної діяльності. Внутрішня та зовнішня торгівля. Оптова та роздрібна торгівля. Стаціонарна та пересувна торгівля. Торговельно-виробнича діяльність.
9. Поняття торгового права, його предмет та методи. Місце торгового права в системі права України.
10. Особливості приватноправового та публічно-правового регулювання торговельної діяльності.
11. Джерела торгового права. Законодавство в сфері торговельної діяльності.
12. Поняття і сутність легалізації торговельної діяльності. Види легалізації торговельної діяльності.
13. Особливості легалізації торговельної діяльності без створення юридичної особи.
14. Особливості легалізації торговельної діяльності із створенням юридичної особи.
15. Особливості здійснення торговельної діяльності суб’єктами підприємництва при виборі спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності.
16. Правове положення суб’єктів торговельної діяльності – платників єдиного податку.

17. Критерії розподілу суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності та групи платників єдиного податку.
18. Ліцензійні умови оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами.
19. Поняття та види торговельної мережі.
20. Порядок розміщення торгових об'єктів. Загальні вимоги щодо торгових об'єктів.
21. Поняття роздрібної торговельної мережі. Види об'єктів роздрібної торговельної мережі. Дрібнороздрібна торговельна мережа.
22. Поняття та види торгових об'єктів стаціонарної торговельної мережі.
23. Поняття оптової торговельної мережі. Види об'єктів оптової торговельної мережі.
24. Поняття та види ринків.
25. Поняття розрахункових операцій.
26. Мета обліку розрахункових операцій у сфері торгівлі.
27. Поняття та види правових засобів обліку розрахункових операцій при здійсненні торговельної діяльності.
28. Поняття реєстраторів розрахункових операцій. Підстави для застосування реєстраторів розрахункових операцій.
29. Види торговельної діяльності, при здійсненні яких не застосовуються реєстратори розрахункових операцій.
30. Вимоги, які висуваються до суб'єктів торговельної діяльності при використанні реєстраторів розрахункових операцій.
31. Відповідальність за порушення порядку використання реєстраторів розрахункових операцій.
32. Поняття книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг. Правові підстави застосування книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг.
33. Відповідальність за порушення порядку використання книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книг.
34. Поняття сертифікації та стандартизації товарів.
35. Система державних органів, які забезпечують здійснення стандартизації та сертифікації товарів.
36. Організація сертифікації товарів в Україні.
37. Обов'язкова сертифікація товарів. Добровільна сертифікація товарів.
38. Відповідальність суб'єктів торговельної діяльності за порушення встановлених правил щодо забезпечення якості товарів.
39. Правові засади захисту прав споживачів.
40. Система державних органів влади з питань захисту прав споживачів.
41. Право на захист прав споживачів державою.
42. Право на безпеку продукції. Право на належну якість продукції.

43. Право на інформацію про товар.
44. Права споживача при придбанні товару належної якості.
45. Права споживача у разі придбання ним товару неналежної якості.
46. Суб'єктний склад торговельної угоди та її об'єкти.
47. Договір купівлі-продажу у торговельній діяльності: купівля-продаж, роздрібна купівля-продаж.
48. Поняття та особливості договору роздрібною купівлі-продажу.
49. Поняття та особливості договору поставки.
50. Поняття та особливості договору доручення у торговельній діяльності.
51. Поняття та особливості договору комісії у торговельній діяльності.
52. Поняття та особливості дистриб'юторських договорів у торговельній діяльності.
53. Коммерційне посередництво в торговельній діяльності.
54. Поняття та особливості агентських договорів у торговельній діяльності.
55. Різновиди агентських угод у торговельній діяльності.
56. Поняття та особливості біржових угод у торговельній діяльності.
57. Поняття та види зовнішньоторговельної діяльності.
58. Поняття приватного та публічного регулювання зовнішньоторговельної діяльності.
59. Правове положення суб'єктів зовнішньоторговельної діяльності.
60. Поняття зовнішнього \торговельного договору. Вимоги щодо суб'єктів зовнішнього торговельних договорів.
61. Основні вимоги, що висуваються до суб'єктів торговельної діяльності і правила торговельного обслуговування покупців.
62. Види відповідальності за порушення правил здійснення торговельної діяльності.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали

обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\text{Результат навчальних занять за семестр}} \cdot \frac{\text{Результат самостійної роботи за семестр}}{10} = \text{?}$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не

з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)</i>	<i>Кількість балів за підсумковим контролем</i>
---	--	--

Здобувач, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

<i>Підсумкові бали навчальної дисципліни</i>	<i>Підсумкові бали за поточний семестр</i>	<i>Підсумкові бали за попередній семестр</i>	2
---	---	---	----------

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (роботу на семінарських, практичних, лабораторних й інших аудиторних заняттях, виконання самостійних навчальних та індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів

вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість
балів (перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком. потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якості виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79			
70-74	Задовільно («зараховано»)	C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якості виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
65-69			
60-64			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи несформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якості виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи несформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якості їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.
21-40			
1-20			

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативно правові акти:

1. Конституція України [Текст]: зі змінами та доповненнями: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Господарський кодекс України [Текст] : // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.
3. Господарський процесуальний кодекс України [Текст] : // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Текст] : закон УРСР від 7 грудня 1984 року N 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР.- 1984.- додаток до N 51.- Ст. 1122.
5. Податковий кодекс України [Текст] : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. - N 92 (частина 1). - Ст. 3248.
6. Цивільний кодекс України [Текст] : // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
7. Цивільний процесуальний кодекс України [Текст] : // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16. – Ст. 1088.
8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань [Текст] : закон України від 15.05.2003 № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003.- № 31-32.- Ст. 263.
9. Про господарські товариства [Текст]: закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // ВВР України - 1991.- № 49.- Ст. 682.
10. Про акціонерні товариства [Текст]: закон України від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
11. Про цінні папери і фондовий ринок [Текст]: закон України від 23.02.2006 № 3480-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006.- № 31.- Ст. 268.
12. Про захист економічної конкуренції [Текст]: закон України від 11.01.2001 № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. - 2001.- № 12.- Ст. 64.
13. Про захист від недобросовісної конкуренції [Текст]: закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996.– № 36.– Ст. 164.
14. Про Антимонопольний комітет України [Текст]: закон України від 26.11.1993 № 3659-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №50. – ст.472.
15. Про ліцензування видів господарської діяльності [Текст]: закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України. - 2015.- № 23.- Ст. 158.
16. Про захист прав споживачів [Текст]: закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // Відомості Верховної Ради України.- 1991.- № 30.- Ст. 379.

17. Про зовнішньоекономічну діяльність [Текст]: закон України від 16.04.1991 № 959-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377.

18. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг [Текст]: закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1995.- № 28.- Ст. 205.

19. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Текст]: закон України від 12.07.2001 № 2664 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

20. Про товарну біржу [Текст]: закон України від 10.12.1991 № 1956-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.

21. Про рекламу [Текст]: закон України від 3 липня 1996 року N 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - N 39. - ст. 181.

22. Про стандартизацію [Текст]: закон України від 5 червня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. – 2014.- N 31.- ст.1058

23. Про стандартизацію і сертифікацію [Текст]: декрет КМ України від 10 травня 1993 року N 46-93// Відомості Верховної Ради України. - 1993.- N 27. - ст.289.

24. Про ціни та ціноутворення [Текст]: закон України від 21 червня 2012 року N 5007-VI // Офіційний вісник України. - 2012.- N 58.- ст. 2309.

25. Постанова Кабінету Міністрів України № 833 від 15 червня 2006 року «Про затвердження порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення» [Текст] // Офіційний вісник України .- 2006.- N 25.- ст. 1818.

26. Постанова Кабінету міністрів України від 20 грудня 1997 року № 1442 «Про затвердження правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами» [Текст] // Офіційний вісник України. – 1998. - N 2. - ст. 51.

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 1998 року № 802 «Про затвердження правил торгівлі дорогоцінними металами (крім банківських металів) і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням у сирому та обробленому вигляді і виробами з їх, що належать суб'єктам підприємницької діяльності на праві власності» [Текст] //Офіційний вісник України.-1998.- № 23.- ст. 825.

28. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України та Міністерства культури і мистецтв України від 29 грудня 2001 року № 322/795 [Текст] «Про затвердження правил торгівлі антикварними речами» // Офіційний вісник України.- 2002.- № 5.- ст. 204.

29. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України від 26 лютого 2002 року № 57/188/84/105 «Про затвердження правил торгівлі на ринках» [Текст] // Офіційний вісник України.- 2002.- № 13.- ст. 681.

30. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24 липня 2002 року № 219 «Про затвердження правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства» [Текст] // Офіційний вісник України. – 2002. - № 34.- ст. 1633

31. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11 липня 2003 року № 185 «Про затвердження правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами» [Текст] // Офіційний вісник України.- 2003- № 30.- ст. 1581.

32. Наказ Міністерства економіки України від 19 квітня 2007 року № 104 «Про затвердження правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами» [Текст] // Офіційний вісник України.- 2007.- № 86- ст. 3183.

33. Наказ Міністерства фінансів України 14.06.2016 № 547 «Про затвердження порядків щодо реєстрації реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0918-16>

34. Наказ Державної податкової адміністрації України від 14.06.2016 № 547 «Про затвердження порядку реєстрації та ведення розрахункових книжок, книг обліку розрахункових операцій» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0920-16>

35. Наказ Міністерства фінансів України від 21 січня 2016 № 13 «Про затвердження Положення про форму та зміст розрахункових документів, Порядку подання звітності, пов'язаної із використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок), форми № ЗВР-1 Звіту про використання книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок)» [Текст] // Офіційний вісник України. – 2016 - N 18. - ст. 759.

Навчально-наукова література:

Основна:

1. Господарське право України : підручник : у 2 ч. / [Андрєєва О. Б. , Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. Ч. 1. – 340с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b8a134ba-ff98-4bfd-89e7-2e77229aa2ec>

2. Господарське право України : підручник : у 2 ч. / [Андрєєва О. Б. , Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. Ч. 2. – 368с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/6a05ff58-bf0c-4259-8ee5-9beae0cf0367>

3. Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням пропозицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 4 : Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / За ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Х. : ФО-П Колісник А. А., 2010. – 768 с.

Додаткова:

1. Щербина В.С. Господарське право України. Навчальний посібник.—К.: Атака, 2014.— 336с.

Інформаційні ресурси

www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.

www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.

www.mvs.gov.ua – сайт Міністерства внутрішніх справ України.

www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.

www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.